

Találkozó a szeged-csanádi egyházmegye püspökével

Szabó Sándor, a Csongrád megyei tanács elnöke hivatalában fogadta tegnap, csütörtökön dr. Udvardy Józsefet, a szeged-csanádi egyházmegye püspökét. A találkozón részt vett dr. Varga István megyei egyházügyi titkár és Szeles Sándor, a püspöki iroda igazgatója.

A szívélyes hangú beszélgetés során kölcsönösen tá-

jékoztatták egymást a megye lakosságát érintő kérdésekről, áttekintették az egyházi emlékek és temetők helyzetét, Szóltak a család, az idősök és a fiatalok problémáinak megoldásáról.

Az egyházmegye püspöke a feladatok végrehajtásában pozitív közreműködéséről biztosította a megyei tanács elnökét.

Tapasztalatcsere

A CSOMITERV és a CSOMIÉP által kidolgozott, a Szegeden már alkalmazott úgynevezett födémemelési épületfelújítási technológiával ismertették meg a szakembereket tegnap, csütörtökön az IKV Dáni utcai székházában rendezett szakmai tanácskozáson és az egyik Bajcsy-Zsilinszky utcai lakóépületben.

Az ingatlankezelő vállalatok társulásának bevált

munkamódszere, hogy az új technológiákkal kapcsolatos tudnivalókat, tapasztalatokat átadják egymásnak a partnervállalatok. Így tegnap országos IKV-s szakemberei megismerkedhettek a Deák Ferenc utca 2. számú lakóépületben alkalmazott födémemeléses módszerrel (a szegedi IKV dolgozóinak újításával) és a falon kívüli villanyvezetést egy szinten Szegeden kidolgozott lehetőségével is.

Takarék-szövetkezeti ünnepség

A takarékosági világnap alkalmából országos takarékszövetkezeti ünnepséget rendeztek csütörtökön Sárospatakon. Az ünnepi megemlékezésen Imre István, a SZÖVOSZ elnökhelyettese méltatta a takarékosági társadalmi és egyéni jelentőségét. Az ünnepség keretében kitüntetések, okleveleket és pénzjutalmakat adtak át a munkában kitűnt szövetkezeti dolgozóknak.

Ebből az alkalomból nyújtotta át a fogyasztási szövetkezetek megyei szövetségének elnöke az okleveleket és a jutalmakat az elmúlt év során legtöbb betétet gyűjtött három takarékszövetkezetnek, a tarcalinak, a tolcsvainak és a sárospatakinak. Ugyancsak eredményt hirdettek az úttörőszövetség és a borsodi MESZÖV által, a gyermekek részére meghirdetett „Takarékosság a családban” című rajzpályázatban. (MTI)

A színház centenáriuma

Ma száz éve, 1883. október 14-én, ünnepélyes külsőségek közepette, a király jelenlétében nyitották meg a Szegedi Nemzeti Színházat. Ma a helyi színjátszás természetesen régebbi keletű. Az első előadásokról 1723-ból vannak adataink, de épületek dolgában sincs előzmények nélkül a Fellner-Helmer-céggel kompozíciója. Előbb III. Károly szabadságomlevelének fölhatalmazásával avattak deszkás házat 1735-ben, majd 1850-re elkészült az első önálló színházépület, a Hági étterem helyén, amit a szeged-pesti vasútépítkezés kimaradt anyagaiból húztak föl. Az árvízvet követően kapott igaz, végleges otthont a városban Thália, s most, hogy a centenáriumon lázas külsőt ölt, verejtekező, foghíjós ábrázolja a jövő garanciáját inkább. Mind kevésbé alaptalan a remény: a közeljövő, 1985 őszén már játszani akarnak benne, s a tervek ismeretében igazi, hatalmas színház hangulat, bensőségesen impozáns környezetet fogadja majd a közönséget.

A kerek évforduló ünneplésével tehát várni kell. Addig is, hogy hosszú évekre ne maradjon zenés színpad nélkül a város, kényes megoldás után kellett nézni, természetesen, még mielőtt lakat alá kerül az őszínház. Operák, operették a szomszédos Szabadság moziba költözhetnek át, amin szintén alakítani kellett; zenekart, kórusokat foglalkoztató nagyszabású produkciók kihordásához alkalmas helyiségekben szűkös a város, úgy tetszett hát, az egyetlen épkezlés lehetőségét ragadták meg a mozi-val, szét ne rebbenjen, játszassék két műfaj, a társulat nagyobbik fele. Mert a prózának sikerült még korábban

felújítani a néhai kamaraszínházat, mely 363 férőhelyével nem is olyan kamara: Kisszínház névre hallgat a Horváth Mihály utcában. Történelmi léptékek mérve a centenárium körüli esztendőket tehát a színházteremtés mindig izgalmas, feszültségekkel teli, újító igyekezettel szép korszakának jegyzi majd a város kultúrhistoriája. S ha színházteremtést emlegetünk, a szó teljes értelmére gondolunk — nemcsak az épület, a társulat is megújodásra vár. Ezt szeretnék a város színházteremtő közönsége, felelős vezetői, szakemberei, s ezt szeretnénk mi is — még ha az óhajok és sóhajok nem mindig fődik, „értik meg” egymást. Meglehet, magunk hajlamosak vagyunk kissé túrelmetlenebbnek lenni, de hát, hangzott el program az utóbbi időben nem kevés, mégsem igen látszott fogantatni hosszabb távon. Ezért vesszük magunkon észre olykor a sürgetőbb, ingerültebb stílust, ami persze rosszul eshet azoknak, akik — elhiszük — legjobb tudásuk, képességeik szerint dolgoznak egy ügyért, amely végsősoron közös. Mert indulatoktól és személyektől függetlenül annyit azért kétségbe ne vonjon senki: a pörös beszédet is a jó színház kialakításának végátszárja. Egy város, ember közösség, műveltségének szírfokát, természeténél fogva, a mindenkor színházi és zeneművészetének állapota jelzi legszemléletesebben. Léven, hogy ezek a művészeti műhelyek igénylik — alkotóiktól és befogadóiktól egyaránt — a szervezett, magas rendű, társas kapcsolatokat, a művészeti tartalmakban föltáruló kollektivitást. Pesszgo színházi és zenei élet létrehozhat-

lan egyik napról a másikra. Nemcsak intézményrendszerre, iskolázottságra, evégből magasfokú közösségi kultúrát föltételez, de a városiasság olyan kritériumait, infrastruktúráját, a lakosság otthonosságérzetét, amelyek csak hosszú idő során alakulnak ki, szisztematikus és komplex fejlesztéssel hozhatóak létre. S ha már adóttak, erkölcsi kötelesség használni, működtetni ezt a városodat, az összetartozás érzését, legelőbb éppen a színházkultúra színvonalas ápolásával.

A sors úgy hozta, ezekben az esztendőben hasonló erőfeszítések jellemzik egész hazai színházi életünket. Viszonylag rövid időn belül, a győri teátrum mellé, két új épülettel és társulattal gazdagodott a magyar színjátszás palettája: Nyíregyháza után, a napokban Zalaegerszeg avatott színházat, s most fordul céljegyesebb, hosszabb vajúdság után, az ország Nemzeti Színházának ügye. Közös nekirbuzdulással, széles körű társadalmi összefogással reméljük az évtized végére. Firtassunk párhuzamot? Hissen a társulatópító munka ott is, az ország első számú Nemzetijében, megjárta a maga keresztútját. Nemzeti Színház a szegedi is. Nomen est omen, a név több mint tetszetős fejtű, nem holmi hintócimer. A név kötelez. Egy színháznak általában is mindig a helyi kultúra élvonalában kell dolgoznia, a nemzeti körpécsettől ellátott intézmény pedig egészen egyszerűen nem adhatja alább. Legalábbis önbecsülésének megtiprása nélkül nem. Ebben a tudatban induljanak hát estenként a színpadra, csüggedés nélkül. Az eredmények beszélnek magukért.

Nikolényi István

Szabó Jánosné (Ladvánszky Józsefné) emlékezete

Kilencven éve született Szabó Jánosné (Ladvánszky Józsefné Arvai Mária). Nevét nem találjuk meg a „Csongrád megye forradalmi harcainak életrajzi gyűjteménye” című kötetben, nincs róla dokumentumanyag, mind ez ideig nem írtak róla megemlékezést.

Nagyváradoon, 1893. október 14-én született. Edesapja kubikos volt, edesanyja háztartásbeli, aki egyedül nevelte négy gyermekét, mivel férje fiatalon meghalt. Mária 1913-ig szülővárosában dolgozott, valószínűleg egy fonógyárban. Itt ismerkedett meg az ekkor éppen ott dolgozó Szabó János (1884—1924) költővel, akinek felesége lett. Ezt követő évben Szegedre költöztek. Férje az első világháború éveiben a Kenderfonógyárban szervezte a munkások érdekvédelmi sztrájkjait, aminek elismeréseként 1917-ben a szegedi szociáldemokrata párt elnökévé választották. Megalakulásuktól egyik vezetője a városi Nemzeti Tanácsnak és a Munkástanácsnak. Politikai tevékenysége döntően meghatározta felesége életét. A Tanácsköztársaság kikiáltása után Szabó János a szegedi forradalmi intéző bizottság és a rögtönítélő bíróság tagja lett. Március 27-én a direktóriummal elhagyta a várost, majd a Szeged-Külváros forradalmi intéző bizottságában dolgozott Mórhalmon. A francia demarkációs vonalon keresztül — Vörös Újságokkal, röpdécúddal, a Forradalmi Kormányzótanács utasításával — bejárt a városba. Agitációjának szervező-készségének egyik nagy eredménye volt, hogy a szegedi ellenforradalmi kormány ellen 1919. június 5-én indult sztrájk általánosságban fejlődött. E munkájában — különösen a Vörös Újságok, röpdécúddal szétosztásában — aktívan segítette felesége. A Tanácsköztársaság bukása után, Szabó Jánost a mórhalmi tanyaikon elfogták, összeverték, majd 12 társával együtt átadták a szerbeknek, akik Szemendibán internálták őket. Felesége három kisgyerekekkel maradt, mégis bekapcsolódott a szegedi szociáldemokrata párt újjászervezésének munkájába. Szeptember 28-án a felsővárosi tisztújító taggyűlésen a kerületi szervezet ve-

zetőségi tagjává választották. Itt elhatározták, hogy a Szegedi Friss Újság helyett azután az akkortól megjelenő helyi szociáldemokrata lapot, a Munkát terjesztik. A mozgalomban végzett munkája miatt gyakran zaklatták az ellenforradalmárok. Férje 1919 őszén térhetett haza, de elfogták, és a Csillag börtönbe zárták, ahol tbc-t kapott, ezért 1922 szeptemberében kiengették. Ezután a szegedi szakszervezeti bizottság függetlenített titkárává választották, mely tisztségét — a hatóság állandó zaklatása ellenére — 1924. január 27-ig, haláláig betöltötte.

Felesége négy gyerekkel (Mária 1923-ban született) maradt egyedül, de így sem szakadt meg a kapcsolata a munkásmozgalommal. Terjesztette a Népszavát, szervezte a gyűléseket, eljárt a Munkásoththonba. Itt ismerkedett meg Ladvánszky József (1889—1940) kőművesegéddel, aki ekkor szabadtól, aratósztrájkokat szervezett. E munkából tevékenyen kivette részét öv. Szabóné is. November 21-én azonban a rendőrség letartóztatta Ladvánszkyt, Gladicsot és Nagyot, ezért a szervezkedés megakadt. Öv. Szabóné meglátogatta a vizsgálati fogságban levőket, élelmet vitt nekik és tartotta a kapcsolatot a többiekkel. Az önzetlen, elvtársi segítségnyújtás, a politikai-ideológiai nézetazonosság, az egymásrautaltság közte és Ladvánszky között szerelmet érelett, akinek szabadulása után élettársa lett. Két gyermekük született: Károly 1928-ban, Rozália 1932-ben.

1930 májusában a rendőrség elfogta az illegális kommunista mozgalom vezetőit, akik a tápéi füzésben akarták megbeszélni a feladataikat. Ladvánszky is közöttük volt. A házkutatások szenvedő anyja Arvai Mária volt. Sokszor csak a fegyelmességének volt köszönhető, hogy a titkos asztaliókba és a földbe ásvott 30 literes zsiroszobákban élrejtett kommunista könyvek, brosúrák, röplapok nem kerültek a detektívek kezébe. Ladvánszky letartóztatásakor ő tartotta

a kapcsolatot az illegális mozgalommal. Lengyel Jánosékkal és Bottyánszky Andrásékkal együtt bújtatta az üldözött elvtársakat. A mozgalmi munka mellett sokat olvasott, fejlesztette általános és politikai tudását, nagy gondot fordított gyermekei nevelésére. Sokszor magával vitte őket a Munkásoththon kulturális, politikai rendezvényeire. 1930-ban egy hétre bezárták, mert István fiát több alkalommal nem engedte leventeoiktatásra. Ilyen családi körülményből válhatott Szabó István az OIB szegedi titkárává, akit a nyomozók többször zaklattak, 1937-ben pedig Apró Antal-lyal együtt öt hónapra elítelték. Másik fia, aki szintén volt letartóztatva, Ferenc, a szakszervezeti mozgalomban dolgozott. Ezt az aszszonyt sorozatos tragédiák érték: 1940. június 14-én a legutolsó börtönbüntetése idején kapott bántalmazások hatására — meghalt második férje. Alig került le a gyászruha a családról, 1943. május 29-én tbc-ben meghalt Ferenc, Istvánt pedig büntetőszázdába sorolták és 1944-ben elpusztult a keleti fronton. Edesanyja rendkívüli lelki fájaldalmakat élt át, és még hosszú ideig várta fiát. E drámai időszakban sem adta fel elveit, nem tört meg.

A felszabadulás után belépett az MKP-be, vezetői tag lett a petőfitelepi pártszervezetben. Részt vett az MNDSZ szervezésében, majd a városi vezetőség tagja. A Szegedi Nemzeti Bizottság titkára — Tombác Imre — javaslatára a Népjóléti Minisztérium 1949. június 4-i határozatával nemzeti gondozottá nyilvánította és nyugellátásban részesítette az alábbi indoklással: „A népi demokrácia hátlája az ellenállás mártírjai iránt”.

A mozgalmi munkát ezután sem hagyta abba. Ha végigtekintünk küzdelmes, tragédiákkal teli életén, meg kell állapítanunk, több elismerést, megbecsülést is kaphatott volna attól a társadalomtól, amelyért ő és családja anyai áldozatot hozott. Ő nem igényelte az elismerést, szerény melegsívű, de szilárd jellemű munkásságon maradt élete végéig. 1963. január 26-án halt meg.

Sipos József

Javaslat a közoktatás fejlesztésére

A szocialista iskolának változatlanul kiemelkedően fontos feladata az önállóan gondolkodó, elkötelezett, aktív, kezdeményező és alkotó személyiségek nevelése; a széles és szilárd alapműveltségen nyugvó tudás kialakítása; a szocialista társadalom fejlődése szempontjából kívánatos mobilitás, mindenekelőtt a fizikai dolgozók gyermekei továbbtanulásának segítése szociális és pedagógiai eszközökkel. Ezt hangsúlyozza a Művelődési Minisztériumnak a közoktatás fejlesztésére kidolgozott javaslata, amelyet ezekben a napokban széles körű szakmai eszmecserevitákat vitatnak meg.

A tervezet megállapítja, hogy az iskolarendszerünk fejlesztése, az iskola iránt támasztott társadalmi igények rugalmasabb és hatékonyabb kielégítése nem teszi szükségessé az iskola mai alapszervezetének gyökeres átalakítását.

A közoktatás fejlesztési irányainak meghatározásakor abból indultak ki, hogy a társadalmi gazdasági változások a társadalom fejlődése minőségi és tartalmi változást igényel a ma iskolájától. A javaslat szerint az elkövetkezendő években még inkább biztosítani kell, hogy létrejöhessen a szocialista nevelőiskola.

Ennek a folyamatnak a legfontosabb eleme a tartalmi fejlesztés, amely feltételezi az iskolai nevelés egészének, az iskola belső világának, tevékenység- és kapcsolatrendszerének folyamatos megújítását; azt, hogy az oktatás nyitottá váljon a társadalomra. A dokumentum kidolgozó a tartalmi-pedagógiai fejlesztést a jelenlegi állapotból a további célok felé két fő

irányban tervezi. Egyrészt a mai iskolarendszer folyamatos javításával, másrészt a jelenlegitől sok vonatkozásban eltérő új modellek tudományos és gyakorlati kikísérletezésével, majd fokozatos elterjesztésével.

Az elképzelések szerint a végrehajtandó módosítások feladata lesz, hogy pontosabban meghatározza a tantárgyi célokat, újra értelmezze és határozottabban tegye a követelményeket, a tantárgyak tartalmát; s jobban hangolja össze az óvodai programot, az általános iskolai és a középiskolai nevelési-oktatási tervek, tananyagokat. A javaslat rámutat: a tartalmi fejlesztés sikere elsősorban a pedagógiai munka színvonalától, a tanítók, tanárok pedagógiai-pszichológiai kultúrájának megújulásától függ.

A dokumentum kitér az intézménytípusok korszerűsítésére is. Hangsúlyozza, hogy az óvodának nagy szerepe van. El kell érni, hogy minden gyermek, akinek a szülője igényli, óvodai nevelésben részesülhessen.

Az elképzelések szerint az általános iskolai tankötelezettség a jövőben is változatlanul a hatodik évtől a 16 éves életkorig tartana. Indokolt azonban a tankötelezettség kezdetét jobban a gyermek fejlettségéhez igazítani, s differenciált iskolakezdetést továbbfejleszteni. A közoktatási tervezet korszerű modellét nyújt a háromszakasos általános iskolai képzésre.

Szükséges a tanulóknak szociális ellátásának — a napközti otthont, az étkeztetést, indokolt esetben a diákotthoni elhelyezést — továbbfejlesztése. A tanítási órán kívüli szervezeti formák szolgálják a tehetséggondozást, az elmaradók segítségét,

A javaslat egyik lényeges megállapítása szerint a középiskolai oktatást indokolt önálló iskolafokozatként megőrizni, és fokozatosan el kell érni, hogy csaknem teljes körűvé váljék a középiskolai végzettség megszerzése. Fontos, hogy a gimnázium és a szakközépiskola az általános műveltség követelményrendszerében, törzssanyagában közeledjen egymáshoz. Mindkét középiskolában tartalmasabbá, teljesebbé kell tenni a szocialista nevelést, az ifjúság értékorientációjának formálását. A dokumentum célul tűzi a hátrányok hatáson nyíltetését, a képességek differenciált fejlesztését, a két intézménytípus közötti könnyebb átélést.

Alternatíváként kínál vitára a dokumentum a közoktatás irányításáról is, olyan részterületekre térve ki, mint az iskolai demokratizmus, az iskolafenntartás, a meghatározott időre szóló igazgatói kinevezés, a tanács és az iskola kapcsolatának kérdése. A javaslat szerint olyan feltételek kialakítására van szükség, amelyek a szülők társadalmi érdekeltté teszi az iskolával történő együttműködésben, segíti felelősségének és pedagógiai kultúrájának fokozását.

A tanulói érdekképviselet megerősítése az általános iskolában alapvető pedagógiai feladat, amelyet a közelebbi nevelés keretében kell az intézményekben megoldani.

A középiskolában az osztály-diákbizottságok és a diákparlamentek meglévő kereteit, továbbépítve olyan valóságos önkormányzathoz kell eljutni, amelyben a diákok eredményesen képviselhetik társaik igényeit, elképzeléseit. (MTI)